

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА**

Навчально-науковий інститут бізнесу і менеджменту

Кафедра організації виробництва, бізнесу та менеджменту

ПЕРЕПЕЛИЦЯ ОЛЕНА ОЛЕКСАНДРІВНА

УДК 35.08:316.41

**Реферат
кваліфікаційної (магістерської) роботи**

**УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ
КОНКУРЕНОСТОПРОМОЖНІСТЮ АГРАРНОГО
ПІДПРИЄМСТВА**

спеціальність 073 «Менеджмент і адміністрування»

Харків – 2019

Кваліфікаційна (магістерська) робота є рукопис.

Робота виконана в Харківському національному технічному університеті сільського господарства імені Петра Василенка Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник:

к. е. н., доцент

Гацько Анатолій

Федорович,

Харківський національний

технічний університет

сільського господарства імені

Петра Василенка,

доцент кафедри організації

виробництва, бізнесу та

менеджменту.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ

Актуальність теми. Конкуренція і підприємництво взаємозумовлені, вона є ключовим поняттям, що виражає сутність ринкових відносин. Конкуренція була й залишається формою взаємного суперництва – з переможцями та переможеними – суб'єктів ринкової економіки.

В сучасних умовах конкуренція виступає, як важливий засіб розвитку виробництва. Багато економістів пов'язують з нею підвищення ефективності виробництва. Саме конкуренція змушує фірми впроваджувати досягнення науки і техніки, удосконалювати технологію виробництва.

В умовах ринкової економіки стійке положення будь-якого підприємства на ринку продукції визначається рівнем його конкурентоспроможності, тобто здатності виробляти та збувати продукцію, яка за ціновими і неціновими характеристиками більш приваблива для споживачів, ніж продукція їх конкурентів.

Проблема конкурентоспроможності є визначальною в промисловому та аграрному розвитку країн світу. Вона має глобальний характер, тому що з однієї сторони, визначає багато аспектів економічної і соціальної політики країн, а з іншої – стосується інтересів всіх їхніх громадян, що виступають у ролі споживачів.

Економічні особливості функціонування аграрного сектора економіки впливають на зрозуміння і визначення конкурентоспроможності сільськогосподарського підприємства.

Досягнення високого рівня конкурентоспроможності аграрних підприємств забезпечить розвиток економіки інших галузей країни, що

сприятиме загальному підвищенню економічного розвитку всього агропродовольчого комплексу країни.

У витоків теорії та методології конкуренції стояли такі вчені, як К. Р. Макконелл, С. Л. Брю, П. Діксон, М. Портер. Їхні праці є науковою базою для теорії і практики конкуренції.

Дослідження проблеми конкурентоспроможності постійно проводилось у розвинутих країнах. Теоретичним надбанням є наукові праці економістів різних часів: А. Сміта, Д. Рікардо, Г. Азоева, І. Ансоффа, , Дж. Кейнса, , А. Маршалла, Дж. Мілля, А. Пезенті, , Дж. Робінсона, А. Томпсона, М. Трейсі, Р. Фатхутдінова, Ф. Хайєка, Й. Шумпетера, Д. Юданова та ін. Перші результати дослідження зазначеної проблематики оприлюднені у працях вітчизняних економістів В. Андрійчука, В. Вітвіцького, П. Гайдуцького, М. Маліка, В. Месель-Веселяка, О. Могильного, О. Онищенко, Б. Пасхавера, М. Пугачова, П. Саблука, С. Тивончука, О. Шпичака, В. Юрчишина та ін.

Конкурентоспроможність характеризує показники собівартості, рентабельності продукції, урожайності, дохідності виробництва, продуктивності праці. До них окремі автори додають ще прибутковість, продуктивність, оборотність, ділову активність, ліквідність. Деякі науковці конкурентоспроможність підприємства вбачають у відносній характеристиці, яка відображає ступінь відмінності розвитку певної організації від конкурентів за ступенем задоволення своїми товарами потреб споживачів, а також можливості і динаміці пристосування організації до умов ринкової конкуренції.

Відзначаючи цінність напрацювань названих дослідників, слід зауважити, що окремі важливі аспекти визначення сутності конкурентоспроможності та конкурентоздатності потребують подальших досліджень,

багато проблем та недоліків залишаються недостатньо висвітлені. Потрібно поглиблюватися в дану тему та шукати нові методичні підходи до оцінки рівня конкурентоспроможності аграрних підприємств, аби мати змогу прокрашувати стан та укріплювати позиції АПК.

Метою досліджень даної кваліфікаційної (магістерської) роботи є розробити пропозиції і шляхи досягнення цілей, щодо підвищення та удосконалення конкурентоспроможності підприємства на основі аналізу, узагальнення теоретичних засад та розгляду практичних питань.

Для досягнення мети були сформовані і вирішені наступні **завдання**:

- розкрити сутність конкуренції та конкурентоспроможності підприємства;

- визначити види, ознаки, способи формування, об'єкт та суб'єкт конкурентного середовища;

- розглянути систему функціонування конкурентоспроможності ринку;

- узагальнити методичні підходи до оцінки рівня конкурентоспроможності аграрних підприємств;

- проаналізувати сучасний стан і тенденції розвитку підприємства;

- на основі проведених досліджень, зробити висновки та визначити рівень конкурентоспроможності українських товаровиробників

- запропонувати напрямки та шляхи підвищення менеджменту конкурентоспроможності українських підприємств на зовнішньому ринку

Об'єктом дослідження є процес управління конкурентоспроможністю аграрного підприємства.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних аспектів, механізмів, прийомів і способів для

забезпечення та управління конкурентоспроможністю аграрного підприємства в умовах сьогодення .

Методи дослідження . Для дослідження цілей та завдань поставлених в магістерській роботі були використані економіко-статистичні методи (порівняльний аналіз, табличний метод , абсолютні і відносні величини тощо) , моделювання управлінських процесів, теоретичні положення вітчизняних та зарубіжних вчених з теми наукової роботи , системний аналіз , системно-функціональний аналіз процесів менеджменту.

Інформаційною базою досліджень були матеріали Державної служби статистики України , спеціальна економічна література, літературні джерела з формування та управління конкурентоспроможністю, звітні дані сільськогосподарського підприємства за 2016-2018 роки, матеріали науково-практичних конференцій, матеріали періодичних видань, довідково-інформаційні матеріали.

Наукова новизна одержаних результатів

Набуло подальшого розвитку: обґрунтування факту, що сучасний ринок набирає шалені темпи, а успішність будь-якого підприємства залежить від його можливостей виробляти конкурентоспроможну продукцію, вдосконалювати існуючі позиції та шукати шляхи подальшого розвитку

Удосконалено: шляхи вибору та розробки заходів підвищення конкурентоспроможності, узагальнено методичні підходи до оцінки рівня конкурентоспроможності аграрних підприємств. А саме: *удосконалено:*

- стратегію підвищення конкурентоспроможності підприємства шляхом розгляду трьох загальних стратегій конкуренції: лідирування у зниженні витрат, диференціації та фокусування;

- загальні заходи до розробки підвищення конкурентоспроможності підприємств;

набуло подальшого розвитку:

- теоретичні аспекти вирішення проблем, пов'язаних з підвищенням конкурентоспроможності підприємства.

Практичне значення одержаних результатів

Кваліфікаційна (магістерська) робота виконана на матеріалах роботи сільськогосподарського підприємства. Висновки та пропозиції, одержані в процесі дослідження, спрямовані на створення умов для ефективної конкуренції та підвищення конкурентоспроможності підприємств.

Апробація результатів дослідження. Основні положення, найважливіші результати дослідження, висновки та пропозиції автор кваліфікаційної (магістерської) роботи доповів на загальних зборах досліджуваного органу публічного управління. Результати досліджень є основою для підвищення рівня

конкурентоспроможності підприємств. Результати досліджень опубліковані в матеріалах Міжнародної науково-практичної конференції «Управління розвитком соціально-економічних систем» (м. Харків, 8-9 листопада 2018 року), у Міжнародній науково-практичній конференції «АГРАРНА НАУКА ТА ОСВІТА В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ» (м. Кам'янець-Подільський, 20-21 березня 2019 року), у матеріалах Міжнародної наукової студентської конференції «Ринкова економіка: сьогодні і завтра» (м. Мінськ 28 лютого-3 березня)

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна (магістерська) робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Вона виконана на 110 сторінках комп'ютерного тексту, містить 18 таблиць, 2 рисунки та 1 схему . Список використаних джерел налічує 126 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ

У першому розділі « ТЕОРИТИЧНО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА ТА ЙОГО ПРОДУКЦІЄЮ» розглянуто: теоретичні основи сутності конкуренції , формування та умови виникнення конкурентоспроможності , механізм управління конкурентоспроможністю .

У другому розділі «ОЦІНКА РІВНЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЙОГО ПРОДУКЦІЄЇ НА ЦІЛЬВИХ РИНКАХ» розглянуто: організаційно-економічну характеристику підприємства; аналіз результатів господарської діяльності підприємства за останні три роки; аналіз результатів господарської діяльності підприємства.

У третьому розділі « ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ РОЗВИТКУ» розглянуто: можливості підприємства та шляхи вдосконалення управління конкурентоспроможністю, напрямки забезпечення конкурентоспроможності підприємства, вибір та розробка заходів підвищення конкурентоспроможності.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній (магістерській) роботі визначені критерії визначені критерії, за якими підвищити конкурентоспроможність підприємства, проведено аналіз господарської діяльності сільськогосподарського підприємства за останні три роки; визначено перспективні напрямки та шляхи підвищення конкурентоспроможності. За результатами дослідження зроблені наступні висновки теоретичного, методичного та прикладного характеру:

1. Управління конкурентоспроможністю є напрямом менеджменту підприємства, спрямованим на формування, розвиток і реалізацію конкурентних переваг і забезпечення його життєдіяльності у економічній сфері.

2. Ключовим моментом у завоюванні позицій на ринку щодо численних конкурентів є своєчасне оновлення вироблюваних товарів, підготовка й організація виробництва нових видів продукції. В сучасному світі створення і виробництво нових товарів мають вирішальне значення для процвітання підприємства.

3. Одним із стратегічних компонентів визначення управління конкурентоспроможністю продукції є політика утримання існуючих та реалізації потенційних конкурентних переваг. Утримання конкурентних переваг являє собою недопущення міграції цінності, яке на даний момент здійснюється виготовленням удосконаленої продукції, а в перспективі інтенсивнішого залучення у розробці покупця

4. Маркетинг займає важливе місце в управлінні конкурентоспроможністю підприємства. Так розроблена ефективна маркетингова політика підприємства зможе зміцнити позиції підприємства на ринку, сформувані позитивний образ у споживачів і вигідно виділити серед

конкурентів. Це в свою чергу і є конкурентоспроможністю підприємства на ринку товарів і послуг

5. Пошук резервів, які можуть бути використані для покращення фінансового стану підприємства, проводиться шляхом ґрунтовної оцінки всіх складових його діяльності. Удосконалення фінансового стану підприємства можливе за рахунок збільшення вхідних та зменшення вихідних грошових потоків.

6. Управління матеріальними ресурсами передбачає вирішення таких питань, як нормування витрат матеріалів і визначення потреби в них для виробничої діяльності підприємства, нормування запасів предметів постачання і витрат на їх утримання, облік і контроль матеріальних ресурсів у процесі їхнього збереження і споживання.

7. Вдосконалення кадрової стратегії організації можна досягнути шляхом дослідження і налагодження зв'язків і відносин з ринком і трудовими ресурсами; вдосконалення політики використання персоналу, вибору і реалізації стилю управління кадрами, організації горизонтальної кооперації; поліпшення організації робочого місця і умов праці.

8. Плани маркетингу повинні погоджувати цілі, вимоги споживачів і ресурсні можливості. У протилежному випадку плани маркетингу будуть недосяжні. Крім того, необхідно оцінювати вплив конкуренції, державного регулювання та інші сили, стосовно даного підприємства.

9. Динаміки показників розміру підприємства показує, що вартість валової продукції зменшилась у 2018 р. на 26,44% відповідно до 2016 р. ,але зросла на 13,17 % відповідно до 2017 р. Загальна земельна площа на протязі 2016-2018 років майже не змінна . У 2018 р. площа сільськогосподарських угідь зросла на 0,29 % ,а площа ріллі – на 0,22. Обсяг реалізації продукції рослинництва скоротився на 35,22 % ,при чому товарна продукція

тваринництва підвищилась аж на 95,92 % ,цьому сприяло збільшення кількості поголів'я тварин у 17,19 % .

10. Показники динаміки інтенсифікації сільськогосподарського виробництва вказують на те ,що середньорічна вартість основних і оборотних фондів на протязі трьох років мала майже однакові показники з різницею в 0,68 % у співвідношенні 2018 року до 2016 та 0,27 % - 2018 року до 2017 року. Поголів'я продуктивної худоби у 2018 році зросла на 20,29 % в порівнянні 2018 року з 2016 роком , при цьому показник валової продукції впав на 21,04 тис. грн. , але порівнюючи з 2017 роком вона зросла на 6,62 тис. грн.. Порівнюючи товарну продукцію та чистий дохід ми бачимо спад ,якщо проводити розрахунки між 2018 роком та 2016 та на ряду з цим є прогрес у зрості в порівнянні з 2017 роком приблизно на однаковий відсоток – 4,70% та 4,19 % .

11. Аналіз показників фінансового стану приводять до висновку , що коефіцієнти фінансової незалежності , фінансової стабільності та коефіцієнт маневреності коштами у 2018 році має менше значення ніж у 2016 році на 2,10 % ,0,64 % та 1,87%. Коефіцієнт абсолютної ліквідності у 2017 році складав 0,052 ,а у 2018 році на 0,001 більше ,а ось коефіцієнт загально покриття мав вищий показник у 2017 році ,аніж у 2018 році на 0,016%.

12. З розрахунку показників ефективності використання оборотних засобів можна зробити висновки ,що валова продукція досягла свого максимуму у 2017 році (4947,0 тис. грн.), у 2018 році вона була більша за 2016 рік на 14,84 % . Прибуток від реалізації у 2016 році мав найменший показник – 458 тис. грн. , у 2018 році – зріс на 30,87 % . Матеріальні витрати на протязі трьох років змінювались мінімально. Матеріаловіддача у 2018 році дорівнює 1,43, це на 14 ,4 більше ніж у 2016 році, але на 6,53 % менше ніж у 2017 році.

13. Провівши аналіз розрахунків виконання плану виробництва товарної продукції зробимо висновки , що майже по всім видам продукції план був перевиконаний .Тільки ячменю та іншої продукції рослинництва було вироблено менше ,ніж заплановано на 0,2 % та 25% відповідно . М'ясо ВРХ має майже рівні показники , на 0,17 % більше ніж поставлено у план .

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ

1. Перепелиця О.О Проблеми та шляхи підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств / Перепелиця О.О // Міжнародна науково-практична конференція «Управління розвитком соціально-економічних систем» - Харків, 8-9 листопада 2018 року,.- С. 286-287.

2.Перепелиця О.О Шляхи підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств / Перепелиця О.О// Міжнародна наукова студентська конференція «Ринкова економіка: сьогодні і завтра» - Мінськ, 28 лютого-3 березня 2019 року ,С.169-171

3.Перепелиця О.О Підвищення конкурентоспроможності за рахунок трудового ресурсу / Перепелиця О.О// Міжнародна науково-практична конференція «АГРАРНА НАУКА ТА ОСВІТА В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ» - Кам'янець-Подільський, 20-21 березня 2019 року, С. 269-271.

АНОТАЦІЯ

Перепелиця

О.О.

Управління

конкурентоспроможністю аграрного підприємства.

Кваліфікаційна (магістерська) робота присвячена теоретично-методичному обґрунтуванню та опрацюванні шляхів вдосконалення конкурентоспроможності підприємства. Розроблено ефективну стратегію підвищення конкурентоспроможності підприємства шляхом розгляду трьох загальних стратегій. Теоретично осмисленні аспекти вирішення проблем, пов'язаних з підвищенням конкурентоспроможності підприємства. Розглянуті підходи для вибору та розробки заходів для підвищення конкурентоспроможності.

Ключові

слова:

конкуренція, конкурентоспроможність, стратегія, шляхи та напрями підвищення конкурентоспроможності.

SUMMARY

Perepelitsa O. O. Management of competitiveness of the agrarian enterprise.

Qualification (master's) work is devoted to the theoretical and methodological justification and elaboration of ways to improve the competitiveness of the enterprise. An effective strategy to improve the competitiveness of the enterprise by considering three General strategies has been developed. Theoretical understanding of the aspects of solving problems related to improving the competitiveness of the enterprise. Approaches for the selection and development of measures for improving competitiveness.

Key words: competition, competitiveness, strategy, ways and directions of increasing competitiveness.

Комп'ютерний набір і верстка
О. О. Перепелиця

Підп. до друку _____. Формат 60x84 1/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Друк
офсетний.
Ум. друк. арк. 0,9. Обл.-вид.арк.0,9. Тираж 10 прим.
Замовлення № ____

Надруковано в КП «Міська друкарня»
61002, м. Харків, вул. Алчевських, 44
Свідоцтво про державну реєстрацію:
серія ДК № 3613 від 29.10.2009р.